

Till riksdagsgrupperna 7.10.2025

Pensionärsorganisationernas ställningstagande om statens budgetpropositionen 2026 och lagstiftning

Tillgängliga närtjänster och boende som är anpassat till äldres funktionsförmåga tryggar seniorernas säkerhet

Pensionärsförbundets intresseorganisation PIO har tagit del av budgetpropositionen för 2026 och vill uttrycka sin djupa oro över nedskärningarna i kommunernas statsandelar och i statsunderstödd bostadsproduktion samt andra förändringar som påverkar pensionärernas vardag.

Kommunernas finansiering – finansministeriets förvaltningsområde

Vi oroar oss över förra vårens beslut att skära ner statsandelar till kommunerna med 75 miljoner euro, trots att ändringar i kommunernas uppgifter, indexhöjningar och revideringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna också förväntas ha positiva effekter för kommunernas finansiering.

Den kommunala ekonomin har konkreta effekter på närservice, mobilitet samt kultur- och idrottsverksamhet som bidrar till de äldres funktionsförmåga och meningsfulla vardag. Finlands 1,6 miljoner pensionärer är en mycket heterogen grupp i olika åldrar, med många olika färdigheter och kompetenser. Kommunerna behöver kunna upprätthålla en tillräcklig servicenivå för att så många medborgare som möjligt ska kunna bidra till sina lokalsamhällen och leva sin vardag med god hälsa.

Bostadsproduktion och understöd för renovering av bostäder – miljöministeriets förvaltningsområde

Beloppet för räntestödslån för statsunderstödd bostadsproduktion minskas med 365 miljoner euro från och med 2027. Understöden för renoveringar minskas med 565 000 euro samtidigt som behoven ökar. Enligt en undersökning som tidningen Taloustaito gjorde för sex år sedan bodde rentav 77 procent av 55–85-åringarna i bostäder som de ägde. En betydande del av hög-, rad- och egnahemshusen i Finland är ännu inte tillgängliga. Med kraftiga nedskärningar i Finansierings- och utvecklingscentralens för boendets (ARA) finansiering byggs det färre förmånliga hyresbostäder för pensionärer med låga inkomster och nödvändiga tillgänglighetsrenoveringar blir ogjorda. Behovet av fastighetsrenoveringar och förmånliga boendevalternativ som lämpar sig för äldre minskar inte i takt med att befolkningen åldras.

Beskattning av pensioner och arv – finansministeriets förvaltningsområde

En sänkning av låg- och medelinkomsttagares beskattning borde öka hushållens möjligheter att få ekonomin att gå ihop och uppnå ekonomisk tillväxt. Vi anser att beskattningen av pensioner inte ska vara strängare än beskattningen av löneinkomster. Från den skattefria inkomstgränsen för pension ska beskattningen av pensioner ska vara på samma nivå som för löntagare. Motsvarande belopp ska konsekvent behandlas jämförbart i beskattningen,

oavsett inkomstslag. Beredningens ryckiga förändringar för pensionsbeskattning tillsammans med en allmän osäkerhet i samhället försvagar förutsägbarheten och pensionshushållens framtidsstro, vilket i sin tur leder till minskad konsumtion.

Statens Pensionsfonds (VER) riskhanteringsförmåga och dess bidrag till statsbudgeten för att täcka pensionsutgifter höjs från och med 2027, vilket bryter med pensionsfondernas tillförlitlighet. För 2027 höjs förväntningarna på genererade inkomster med 100 miljoner euro. Vi godtar inte tillvägagångssättet eftersom det försvagar förtroendet för pensionssystemet.

För årets försämring av pensionsavdraget finns ingen korrigering i sikte och tilläggsskatten för höginkomsttagare anses vara orättvis. Vi välkomnar dock höjningen av inkomstgränsen från nuvarande 47 000 euro till 60 000 euro, eftersom inkomstgränsen inte har indexjusterats alls sedan den infördes år 2013.

Höjningen av den nedre gränsen för arvsskatten kommer att ha en positiv effekt för de pensionärer som får ta del av ökad ekonomisk trygghet under ålderdomen genom arv. Vi anser att det är mycket viktigt att upprätthålla förtroendet för pensionssystemet och att pensionärernas betalningsförmåga bibehålls även vid kraftigt stigande levnadskostnader.

Åren 2023 och 2024 steg pensionerna som följd av exceptionella indexjusteringar. För pensioner planeras nu en indexbroms som hindrar dem från att stiga i samma takt med kraftigt stigande levnadskostnader. Vi motsätter oss detta, eftersom pensionernas köpkraft måste vara tillräcklig för att trygga utkomsten under ålderdomen.

Hälsa och vård – social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde

Vi kräver förbättringar i resurserna för vården under de kommande åren. Äldre har en grundläggande rätt till ett tryggt boende som motsvarar deras behov. Valfärdsområdena ska ordna tillräckligt med platser som anpassas till den åldrande befolkningens behov inom dygnet runt vård. Staten ska se till att tjänsterna är jämlika inom alla områden och att resurserna motsvarar behoven.

De äldre medborgarnas förtroende för tillgången till social- och hälsovårdstjänster är svag. Tidtabellen för genomförandet av strukturella reformer behöver anpassas för att öka trovärdigheten. Förändringar i valfärdsområdenas lagstadgade skyldigheter (-75 miljoner euro) väcker oro, liksom splittrade servicenät och de allt längre avstånden. År 2026 uppskattas kapaciteten för dygnet runt vård till samma nivå som i år (55 000), även om behovet av dygnet runt vård ökar. Vi accepterar inte detta.

Det är viktigt att höja ersättningsnivån för närståendevårdare och i synnerhet för närståendevårdare i arbetslivet, särskilt med tanke på deras framtida pensionsnivå. Därtill är det viktigt att möjliggöra vila för äldre närståendevårdare, och av den orsaken blir det nödvändigt med fortsatt utveckling av familjevård. Många finländare arbetar fortsättningsvis som närståendevårdare utan ekonomiskt stöd från samhället. Därför bör kriterierna för närståendevårdare förenhetligas i hela landet.

Tyvärr korrigerades inte hushållsavdraget till 2024 års nivå, vilket försämrar förutsättningarna för äldre medborgare att köpa hjälp i sina hem. För många pensionärer är hushållsavdraget en viktig förutsättning för att de ska kunna bo kvar längre i hemmet. Ett bidrag som motsvarar hushållsavdraget bör omfatta pensionärer med de lägsta inkomsterna, till exempel i form av ett hushållstillägg.

Vi är oroade för hur personalen inom social- och hälsovården ska räcka till under de kommande åren. Vi föreslår att arbetskraftsinvandringen underlättas för att trygga tillgången till personal på 2030-talet. En lägre levnadsstandard i jämförelse med de övriga nordiska länderna hjälper oss inte i konkurrensen om arbetskraft.

Välfärdsområden och serviceproducenter anlitar hyrd arbetskraft, vilket ökar kostnaderna. Lagstiftningen för köpta tjänster måste ändras så att dessa kostnader hålls på en rimlig nivå. Husläkar- och hussjukskötarmodeller kan ge förbättrad kvalitet, tillgång till och kontinuitet i vården, men kräver stabila anställningsförhållanden och tillräckliga resurser för att lyckas.

Tillgången till hälso- och sjukvårdstjänster i glesbygden försämras med centraliseringen av tjänsterna inom välfärdsområdena. Höjningar av klientavgifterna inom hälso- och sjukvården drabbar i högre grad pensionärer än den övriga befolkningen. Situationen för sjuka pensionärer med låga inkomster har försämrats av sjukförsäkringsersättningsens höjda självrisk.

Tidigare under regeringsperioden förverkligade nedskärningar inom social- och hälsovården riktas mot pensionärer som är allvarligt sjuka och har låga inkomster. Här vill vi påminna om att ungefär var tredje pensionstagare i fjol hade en bruttopension som är mindre än 1 500 euro (ekt.fi). Höjda besöksavgifter och självrisker för läkemedel straffar dem med större behov av dessa tjänster på ett oskäligt sätt.

PIO rf följer med stort intresse hur försöket med FPAs kredit för täckande av läkemedelsersättningarnas självrisk genomförs. Under försöket är det viktigt att noggrant följa med hur förfarandet för att ansöka om och bevilja kredit fungerar, särskilt för dem som inte tidigare har omfattande erfarenhet av att använda MittFPA-systemet. Vi är också bekymrade över hur de inkomstgränser som ingår i försöket fungerar. Det slutliga målet bör vara att minska den årliga självriskandelen för läkemedel, eftersom differentierad utlåning i praktiken inte minskar den ekonomiska bördan för låginkomsttagare som behöver läkemedel.

Om tidigare beslutade inbesparningar

Pensionärsförbundens intresseorganisation (PIO) rf är oroad över hur nedskärningarna i social- och hälsovårdsorganisationernas stöd påverkar finländarnas välfärd och hälsa. Pensionärsorganisationerna bedriver ett effektivt förebyggande arbete för att främja äldre finländares hälsa, välfärd och funktionsförmåga. Arbetet utförs i huvudsak på ett kostnadseffektivt sätt med hjälp av frivilliga, vilket möjliggör brett deltagande och välbefinnande. De nedskärningar på sammanlagt 140 miljoner euro i STEA-finansieringen som redan beslutats om urholkar organisationernas verksamhetsförmåga och försvårar samordningen och utvecklingen av frivilligarbetet.

De indexbundna sparpaketen innehåller frysning av indexhöjningar och partiell förverkligande av sådana. Under åren 2024–2027 görs inga indexhöjningar för förmåner som är bundna till folkpensionsindexet eller konsumentprisindexet (exkl. utkomststöd, pensioner, fronttillägg, funktionshinderförmåner, årlig självrisk för läkemedel, barnbidrag). En stor del av kostnadshöjningarna och minskningarna av kostnadsnivån gäller samma personer, vilket tillsammans med de höjda klientavgifterna inom social- och hälsovården ökar fattigdomen bland pensionärerna och skuldsättningen bland låginkomsttagare.

Allmänna kommentarer

Finlands 1,6 miljoner pensionärer deltar i upprätthållandet av vårt samhälle, till exempel när det gäller ekonomi, frivilligarbete och omsorgsarbete. Pensionärer är en mycket heterogen grupp människor i olika åldrar och med en mångfald av färdigheter och kompetenser.

Åldrandet påverkar medborgarnas behov för boende, hälsa och rörlighet i många avseenden. Äldre personers möjligheter att påverka sina inkomster och boendearrangemang är mer begränsade än andras i arbetsför ålder. I slutet av år 2024 var medianpensionen för pensionstagare 1 848 euro i månaden (medelpension 2 100 euro) i månaden. Var tredje pensionstagare hade mindre än 1 500 euro i bruttopension i månaden. Männens genomsnittliga pension var 456 euro mer i månaden än kvinnornas. (www.etk.fi/aktuellt, 27.3.2025).

Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf är oroad över hur statsbudgeten påverkar de äldre finländarnas vardag och framtid. De ekonomiska anpassningsåtgärder som redan genomförts under regeringsperioden har på många sätt drabbat pensionärerna.

Som motvikt till utmaningarna med inkomsten kan man förstärka välfärden genom att trygga förtroendet för att vardagen fungerar smidigt och att det finns tillgång till hälso- och sjukvårdstjänster. En känsla av delaktighet och upplevelsen av att få sin egen röst hörd är också viktiga, särskilt för dem som står utanför arbetslivet. Äldre personer är särskilt lätta offer för digitala bedrägerier och olika typer av AI-genererade bedrägerier, som måste motverkas. Samarbete mellan kommuner och organisationer är mycket viktigt i utvecklingen av det digitala stödet. I takt med att tjänsterna blir mer digitala måste man komma ihåg behovet av digitalt stöd och fysiska tjänster för personer som behöver alternativ.

I Helsingfors, 7.10.2025

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry

Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf

Ulla-Maj Wideroos

ordförande

Svenska pensionärsförbundet rf

Matti Huutola

ordförande

Pensionärerna rf

Raimo Ikonen

Ordförande

Eläkeliitto ry

Ilkka Kantola

ordförande

Pensionstagarnas Centralförbund rf

Kari Kantalainen

Ordförande

Kansallinen senioriliitto ry

Leea Hiltunen

ordförande

KRELLI Kristilliset eläkeläiset ry

